

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Zavázala a soudců JUDr. Heleny Myškové a Mgr. Hynka Zoubka v právní věci žalobkyně **JUDr. Evy Kabelkové**, se sídlem v Praze 5, Holečkova 419/21, PSČ 150 00, jako insolvenční správce Ing. Libora Hanzlíka, proti žalovanému **Liboru Hanzlíkovi**, bytem v Praze 9, Zdoňovská 2317/16, PSČ 193 00, zastoupenému JUDr. Ing. Pavlem Cinkem, LL.M., advokátem, se sídlem v Plzni, Veleslavínova 363/33, PSČ 301 00, za účasti **Krajského státního zastupitelství v Praze**, se sídlem v Praze 1, Husova 243/11, PSČ 110 00, o určení neúčinnosti právního jednání a o zaplacení částky 40.585.000 Kč, vedené u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. 75 ICm 1565/2021, jako incidenční spor v insolvenční věci dlužníka **Ing. Libora Hanzlíka**, bytem v Kamenici, Smaragdová 660, PSČ 251 68, vedené u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. KSPH 83 INS 8486/2020, o dovolání žalovaného proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 5. října 2023, č. j. 75 ICm 1565/2021, 101 VSPH 316/2023-166 (KSPH 67 INS 8486/2020), takto:

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 5. října 2023, č. j. 75 ICm 1565/2021, 101 VSPH 316/2023-166 (KSPH 67 INS 8486/2020), **se zrušuje** a věc **se vrací** odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 28. února 2023, č. j. 75 ICm 1565/2021-124, Krajský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“):

[1] Zamítl žalobu na určení, že (v rozhodnutí blíže specifikované) platby provedené z bankovních účtů dlužníka (Ing. Libora Hanzlíka) na bankovní účet žalovaného (Libora Hanzlíka ml.) v době od 16. dubna 2015 do 27. května 2019 v celkové výši 40.585.000 Kč jsou vůči insolvenčním věřitelům dlužníka neúčinnými právními jednáními (bod I. výroku).

[2] Zamítl žalobu na uložení povinnosti žalovanému zaplatit do majetkové podstaty dlužníka částku 40.585.000 Kč (bod II. výroku).

[3] Uložil žalobkyni zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení částku 28.798 Kč (bod III. výroku).

2. Insolvenční soud vyšel zejména z toho, že:

[1] Dlužník je otcem žalovaného.

[2] Dlužník svěřil žalovanému v roce 2013 částku cca 1.000.000 Kč, aby s ní obchodoval na americké burze v Chicagu. Žalovaný informoval dlužníka o ziskovosti učiněné investice. Dlužník pak od roku 2013 do roku 2019 aktivně sháněl v okruhu svých známých zájemce, kteří by obdobně jako on investovali prostřednictvím žalovaného. Mezi dlužníkem a žalovaným byla ústně uzavřena dohoda, na základě které dlužník obstarané finance od svých známých zasílal žalovanému, aby je investoval. Na výzvu dlužníka měl žalovaný následně prostředky spolu se zhodnocením vrátit zpět. Bylo ujednáno, že žalovaný dostane podíl ze zisku. O této spolupráci spolu dlužník a žalovaný pravidelně diskutovali na rodinných setkáních a informovali se prostřednictvím e-mailů; žalovaný dlužníka ujišťoval, že svěřené peníze skutečně investuje.

[3] V roce 2019 dlužník zjistil, že žalovaný zasílané peníze neinvestuje, nýbrž spotřebovává. Situaci se snažil řešit (též) s pomocí své partnerky a původní rodiny, aby mohl peníze vrátit svým věřitelům, avšak k vyřešení vzniklé situace nedošlo; podal proto na žalovaného trestní oznámení. Trestně stíhání pro podvod jsou jak dlužník, tak žalovaný.

[4] Insolvenční řízení na majetek dlužníka bylo zahájeno věřitelským insolvenčním návrhem dne 3. dubna 2020. Zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka oznámil insolvenční soud vyhláškou ze dne 6. dubna 2020, č. j. KSPH 67 INS 8486/2020-A-6 (zveřejněnou v insolvenčním rejstříku téhož dne).

3. Na takto zjištěném skutkovém základě – odkazuje zejména na § 240, § 241 a § 242 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – dospěl insolvenční soud k závěru, že odporované právní jednání není neúčinné ve smyslu insolvenčního zákona, když nedošlo ke zkrácení či zvýhodnění některých věřitelů dlužníka. Přitom zejména zdůraznil, že:

[1] Provedené platby nejsou neúčinným právním jednáním podle § 240 insolvenčního zákona, neboť dlužník pouze plnil svou smluvní povinnost (plynoucí ze závazku) poskytnout žalovanému peněžní prostředky do správy za účelem jejich zhodnocení s tím, že následně měly být tyto prostředky (se ziskem) vráceny zpět. Lze tak uzavřít, že činnost dlužníka spočívající v investování peněžních prostředků nelze považovat za jednání, které by zkracovalo možnost uspokojení jeho věřitelů. (Ne)přiměřenost protiplnění uvedeného jednání dlužníka by přitom mohla být spatřována toliko v rozsahu dohodnuté odměny, což však nebylo v řízení (ani) tvrzeno.

[2] O neúčinné právní jednání podle § 241 insolvenčního zákona pak nemůže jít proto, že v řízení nebylo zjištěno, že by byl žalovaný věřitelem dlužníka „z jakéhokoli právního důvodu“.

[3] O úmyslně zkracující právní jednání ve smyslu § 242 insolvenčního zákona rovněž nešlo. Jestliže by (jak tvrdila žalobkyně) jediným smyslem jednání dlužníka a žalovaného bylo vyvést finanční prostředky z majetku dlužníka na osobu mu blízkou, bylo by jejich právní jednání absolutně neplatné pro zjevný rozpor s dobrými mravy a veřejným pořádkem podle § 588 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“).

4. K požadavku žalobkyně na zaplacení částky 40.585.000 Kč insolvenční soud uvedl, že podle výsledků provedeného dokazování se dlužník nesnažil zkrátit své věřitele, v řízení pak nebyl zjištěn ani rozpor s dobrými mravy při uzavření dohody mezi dlužníkem a žalovaným (o spolupráci při poskytování investičních služeb). Odporovaná právní jednání tak nejsou (ani) neplatná.

5. K odvolání žalobkyně Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 5. října 2023, č. j. 75 ICm 1565/2021, 101 VSPH 316/2023-166 (KSPH 67 INS 8486/2020):

[1] Změnil rozsudek insolvenčního soudu v bodě I. a II. výroku tak, že se určuje, že platby provedené z bankovních účtů dlužníka na bankovní účet žalovaného v době od 16. dubna 2015 do 27. května 2019 (blíže specifikované v rozhodnutí) v celkové výši 40.585.000 Kč jsou vůči insolvenčním věřitelům dlužníka neúčinnými právními jednáními, a že žalovaný je povinen zaplatit do majetkové podstaty částku 40.585.000 Kč (první výrok).

[2] Rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů (druhý výrok).

6. Podle odvolacího soudu bylo v řízení prokázáno, že dlužník zasílal finanční prostředky získané od svých věřitelů žalovanému. Důvod, proč tak dlužník činil, však již z provedených důkazů nevyplývá. Pouhé tvrzení dlužníka a žalovaného, že spolu uzavřeli ústní dohodu o spolupráci při poskytování investičních služeb, důvod převodu jednotlivých finančních prostředků neprokazuje, a to zvláště v situaci, kdy nebylo zjištěno, že by žalovaný jakékoliv finanční prostředky skutečně investoval.

7. V situaci, kdy nebylo prokázáno, z jakého důvodu dlužník uhradil žalovanému předmětnou částku, je podle odvolacího soudu nutné uzavřít, že mezi dlužníkem a žalovaným vznikl závazkový vztah z bezdůvodného obohacení, neboť žalovanému se dostalo plnění bez právního důvodu (§ 2991 o. z.). Domáhat se vydání takto ušlého plnění z majetkové podstaty dlužníka lze podle odvolacího soudu odpůřící žalobou, vede-li takové jednání dlužníka ve svém důsledku ke krácení možnosti uspokojení jeho věřitelů (§ 235 odst. 1 věta první insolvenčního zákona). Za neúčinné právní jednání lze tedy považovat také každé jednání nebo opomenutí, kterým dlužník založí závazkový vztah z bezdůvodného obohacení.

8. Pro naplnění skutkové podstaty neúčinnosti úmyslně zkracujících jednání dle § 242 insolvenčního zákona je (mimo jiné) nezbytné, aby dlužník zkrátil některého z věřitelů úmyslně. Směřuje-li zkracující právní jednání ve prospěch osoby blízké, konstruuje zákon vyvratitelnou domněnku, že dlužníkův úmysl byl této osobě znám. V poměrech dané věci lze podle odvolacího soudu dospět k závěru, že dlužník měl v úmyslu převáděním jednotlivých částek na účet žalovaného krátit své věřitele. Věřitelé dlužníkovi poskytovali finanční prostředky již od roku 2013, přičemž dlužník si musel být vědom toho, že takto získané peníze bude muset věřitelům vrátit. Přesto převáděl finanční prostředky na účet žalovaného až do 27. května 2019, úmyslně tedy zvyšoval své závazky, aniž by se přesvědčil, jak žalovaný nakládá se svěřenými prostředky. Tvrzení dlužníka, že se domníval (v situaci, kdy mu věřitelé v období sedmi let poskytli cca 70 mil. Kč), že žalovaný předmětné částky investoval za účelem jejich zhodnocení, měl odvolací soud za „naprosto nevěrohodné“.

9. Jelikož žalovaný neprokázal, jak s jednotlivými částkami naložil, dospěl odvolací soud k závěru, že žalovaný nevyvrátil domněnku vědomosti o úmyslu dlužníka zkrátit věřitele, a uzavřel, že právní jednání dlužníka spočívající v převodu finančních prostředků v celkové výši 40.585.000 Kč je neúčinným právním jednáním. Podle § 237 insolvenčního zákona uložil odvolací soud žalovanému, aby tuto částku zaplatil do majetkové podstaty dlužníka.

II. Dovolání a vyjádření k němu

10. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, případně aby sám rozhodl tak, že žalobu „zamítne v plném rozsahu“.

11. Dovolatel odvolacímu soudu především vytýká, že nesprávně právně posoudil otázku, jaké jednání lze považovat za neúčinné. Podle dovolatele je předpokladem pro to, aby soud mohl vyslovit neúčinnost odporovaného právního jednání, skutečnost, že mezi subjekty existuje závazkový právní vztah, tedy vztah věřitele a dlužníka. V projednávané věci žalobkyně tvrdila, že jednotlivé platby dlužníka provedené ve prospěch dovolatele mohly představovat vrácení půjček dlužníkem. V řízení však nebylo zjištěno, že by dovolatel byl věřitelem dlužníka z jakéhokoliv právního důvodu. Za tohoto stavu není podle dovolatele možná aplikace § 241 insolvenčního zákona.

12. O neúčinné právní jednání bez přiměřeného protiplnění podle § 240 insolvenčního zákona podle dovolatele nemůže jít v dané věci proto, že v řízení bylo prokázáno, že provedenými platbami dlužník plnil svou smluvní povinnost zaslat finanční prostředky dovolateli za účelem jejich investování, protiplněním žalovaného pak měla být jeho povinnost tyto prostředky (na výzvu) dlužníku vrátit, a to spolu s jejich zhodnocením. Z ničeho nelze dovodit, že by šlo o jednání, které zkracuje možnost uspokojení věřitelů.

13. K závěru odvolacího soudu o neúčinnosti odporovaných právních jednání podle § 242 insolvenčního zákona pak dovolatel uvedl, že pokud by s ním dlužník uzavřel smlouvu bez hospodářského efektu, jejímž jediným smyslem by bylo vyvést finanční prostředky z majetku dlužníka na jeho osobu, šlo by o absolutně neplatné právní jednání podle § 588 o. z., a nikoli o právní jednání neúčinné.

14. Dovolatel proto uzavírá, že plněním závazku (dle obsahu dohody o spolupráci) nemohlo za žádných okolností dojít ke zkrácení nebo zvýhodnění některých věřitelů dlužníka a napadené jednání tak není neúčinné.

15. Procesní pochybení odvolacího soudu spatřuje dovolatel v tom, že odvolací soud dostatečně nezkoumal skutečnost vyplývající z doložených bankovních výpisů, z nichž se podává, že dovolatel poukázal dlužníku peněžní prostředky představující „vrácení investic včetně provize“, a nezměnil či nezrušil (v situaci, kdy změnil rozhodnutí ve věci samé) též výrok rozsudku insolvenčního soudu o náhradě nákladů řízení (a ponechal povinnost žalobkyně nahradit náklady řízení žalovanému v platnosti).

16. Žalobkyně se ve vyjádření ztotožnila se skutkovými zjištěními, z nichž vyšel odvolací soud, jakož i s jeho právním posouzením věci, a navrhla dovolání jako nedůvodné zamítnout.

III. Přípustnost dovolání

17. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro posouzení otázky, zda neúčinným právním jednáním podle § 235 a násl. insolvenčního zákona může být jednání, kterým žalovanému vznikne závazek z bezdůvodného obohacení (plněním bez právního důvodu) podle § 2991 o. z.; při jejím řešení se totiž odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu.

IV. Důvodnost dovolání

18. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

19. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení občanského zákoníku a insolvenčního zákona:

§ 2991 o. z.

(1) Kdo se na úkor jiného bez spravedlivého důvodu obohatí, musí ochuzenému vydat, oč se obohatil.

(2) Bezdůvodně se obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám.

§ 235 insolvenčního zákona

(1) Neúčinnými jsou právní úkony, kterými dlužník zkracuje možnost uspokojení věřitelů nebo zvýhodňuje některé věřitele na úkor jiných. Za právní úkon se považuje též dlužníkovu opomenutí.

(2) Neúčinnost dlužníkových právních úkonů, včetně těch, které tento zákon označuje za neúčinné a které dlužník učinil poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, se zakládá rozhodnutím insolvenčního soudu o žalobě insolvenčního správce, kterou bylo odporováno dlužníkovým právním úkonům (dále jen „odpůrčí žaloba“), není-li dále stanoveno jinak.

§ 236 insolvenčního zákona

(1) Neúčinností právního úkonu není dotčena jeho platnost; v insolvenčním řízení však dlužníkovu plnění z neúčinných právních úkonů náleží do majetkové podstaty.

(2) Není-li možné vydat do majetkové podstaty původní dlužníkovu plnění z neúčinného právního úkonu, musí být poskytnuta rovnocenná náhrada.

§ 237 insolvenčního zákona

(1) Povinnost vydat do majetkové podstaty dlužníkovu plnění z neúčinných právních úkonů mají osoby, v jejichž prospěch byl neúčinný právní úkon učiněn nebo které z něho měly prospěch.

(...)

20. Citovaná ustanovení občanského zákoníku a insolvenčního zákona nedoznala změn (s níže uvedenou výjimkou) od zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka. Ustanovení § 235 insolvenčního zákona platilo v citované podobě do 22. září 2023; s účinností od 23. září 2023 byl do tohoto ustanovení zákonem č. 285/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění

pozdějších předpisů, a další související zákony, pouze doplněn třetí odstavec, který však není pro posouzení projednávané věci významný.

21. Úvodem Nejvyšší soud poznamenává, že zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník nahradil s účinností od 1. ledna 2014 pojem „právní úkon“ dle § 34 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. prosince 2013, pojmem „právní jednání“ (srov. § 545 a násl. o. z.). Ve stejném duchu je proto třeba pro rozhodné období interpretovat slovní spojení „právní úkon“ v § 235 a násl. insolvenčního zákona. K tomu srov. též § 3028 odst. 3 o. z. a argumentaci obsaženou k terminologii např. v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2020, sen. zn. 29 ICdo 113/2018, uveřejněném pod číslem 27/2021 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

22. Judikatura Nejvyššího soudu je při výkladu otázek týkajících se institutu neúčinnosti právního jednání ve smyslu ustanovení § 235 a násl. insolvenčního zákona ustálena (mimo jiné) v těchto závěrech:

[1] Účel odporovatelnosti v insolvenčním řízení spočívá primárně v uvedení v původní stav (restitutio in integrum) ve vztahu k odporovatelnému právnímu jednání pro potřeby a rámec insolvenčního řízení (k tomu srov. např. znění § 205 odst. 4 nebo § 236 odst. 1 insolvenčního zákona). V insolvenčním řízení (nikoli mimo ně) se pak z pohledu majetkové podstaty nebo pohledávek věřitelů na odporovatelné právní jednání hledí, jako by nebylo učiněno. K tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2020, sen. zn. 29 ICdo 4/2019, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2021, sp. zn. 29 Cdo 2435/2019, uveřejněný pod číslem 19/2022 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

[2] Ustanovení § 235 odst. 1 insolvenčního zákona neobsahuje samostatnou definici neúčinného právního jednání dlužníka; obsah pojmu „zkracující právní úkon dlužníka“ a „zvýhodňující právní úkon dlužníka“ dává (pro insolvenční účely) ustanovení § 240 až § 242 insolvenčního zákona. Výrazy použité v ustanovení § 235 odst. 1 věty první insolvenčního zákona (právní úkony, kterými dlužník „zkracuje možnost uspokojení věřitelů nebo zvýhodňuje některé věřitele na úkor jiných“) přitom insolvenční zákon vykládá právě jen prostřednictvím ustanovení § 240 až § 242 insolvenčního zákona. Ponechají-li se stranou právní úkony, které dlužník učinil poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, v rozporu s ustanoveními § 111 a § 246 odst. 2 insolvenčního zákona, lze podle ustanovení § 235 až § 243 insolvenčního zákona odporovat jen těm právním úkonům dlužníka, jež jsou taxativně vypočteny v ustanoveních § 240 až § 242 insolvenčního zákona (srov. např. rozsudky ze dne 27. února 2014, sp. zn. 29 Cdo 677/2011, a ze dne 22. prosince 2015, sen. zn. 29 ICdo 48/2013, uveřejněné pod čísly 60/2014 a 106/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

[3] Odporovatelným právním úkonem (právním jednáním) může být i právní úkon (právní jednání), jímž dlužník plní svůj závazek (dluh) z bezdůvodného obohacení (vydává svému věřiteli bezdůvodné obohacení). Srov. např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 24. října 2018, sp. zn. 29 Cdo 614/2014.

[4] Dospěje-li však soud k závěru o absenci právního důvodu k plnění poskytnutého odporovaným právním jednáním (jinak řečeno k závěru, že peněžní prostředky byly žalovanému vyplaceny bez právního důvodu a žalovaný se tudíž na úkor dlužníka bezdůvodně obohatil), zamítne žalobu na určení neúčinnosti takového právního jednání, neboť je pojmově vyloučeno takovému jednání odporovat. K tomu srov. např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2018, sen. zn. 29 ICdo 19/2016, a ze dne 31. března 2021, sen. zn. 29 ICdo 21/2020, jakož i důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne

31. ledna 2023, sp. zn. 27 Cdo 2847/2022, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2025, sen. zn. 29 ICdo 43/2024.

23. Z výše podaných judikатурních závěrů pak pro poměry projednávané věci plyne, že posoudil-li odvolací soud zjištěný skutkový stav po právní stránce tak, že peněžité plnění poukázané dlužníkem dovolateli vyhodnotil jako plnění poskytnuté bez právního důvodu, jež mělo za následek vznik bezdůvodného obohacení na straně dovolatele, nemohl současně vyhovět žalobnímu požadavku na určení neúčinnosti takového právního jednání (převodu finančních prostředků). V tom se také projednávaná věc odlišuje od poměrů věci řešené v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 614/2014. Jinak řečeno, právní jednání, jímž dlužník poskytl třetí osobě plnění bez právního důvodu, není neúčinným právním jednáním ve smyslu § 235 a násl. insolvenčního zákona, nýbrž zakládá „pouze“ povinnost obohaceného získaný majetkový prospěch vydat.

24. Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a/ a b/ a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Takovou jinou vadou řízení je přitom postiženo i odvolací řízení v dané věci.

25. Výklad podávaný soudní praxí je jednotný v tom, že jinou vadou řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, je i to, že odvolací soud vyšel z jiného skutkového základu než soud prvního stupně, aniž postupoval podle ustanovení § 213 odst. 2 o. s. ř. a zopakoval důkazy, na nichž založil svá zjištění soud prvního stupně, popř. aniž dokazování doplnil.

26. Zásada vyjádřená v ustanovení § 213 odst. 1 o. s. ř. neznamena – zejména s přihlédnutím k zásadám přímosti a ústnosti – že by se odvolací soud mohl bez dalšího odchýlit od skutkového zjištění, jež soud prvního stupně čerpal z výpovědí účastníků řízení nebo svědků, a to především proto, že při hodnocení těchto důkazů spolupůsobí vedle věcného obsahu výpovědi i další skutečnosti, které – ač nejsou bez vlivu na posouzení věrohodností výpovědi – nemohou být vyjádřeny v protokolu o jednání (například přesvědčivost vystoupení vypovídající osoby, plynulost a jistota výpovědi, ochota odpovídat přesně na dané otázky apod.). Ustanovení § 213 o. s. ř. je procesním projevem stěžejního principu občanského soudního řízení, podle něhož soudem prvního stupně zjištěný skutkový stav sice může doznat změn v důsledku odchýlného hodnocení důkazů, které byly provedeny již soudem prvního stupně, je však nepřípustné, aby odvolací soud jinak hodnotil důkazy, které sám nezopakoval.

27. Jinak řečeno, chce-li se odvolací soud odchýlit od skutkového zjištění, které učinil soud prvního stupně na základě bezprostředně před ním provedeného důkazu (rozuměj důkazu výpovědi účastníka či svědka), je nutno, aby takové důkazy sám opakoval, případně provedením dalších důkazů si zjednal rovnocenný podklad pro případné odlišné hodnocení takového důkazu. K tomu srov. např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2020, sen. zn. 29 ICdo 146/2018, včetně judikatury Nejvyššího soudu a Ústavního soudu tam dále označené.

28. Z rozsudku insolvenčního soudu se podává (srov. zejména body 26 a 32 jeho odůvodnění), že insolvenční soud měl na základě výsledků provedeného dokazování (mimo jiné výsledkem svědků) za prokázané, že mezi dlužníkem a dovolatelem byla uzavřena ústní dohoda, dle které dlužník poukazoval získané finanční prostředky dovolateli za účelem jejich investování. Oproti tomu odvolací soud (viz body 21 a 22 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu), aniž by dokazování provedené insolvenčním soudem zopakoval, dospěl

ke skutkovému závěru odlišnému, totiž že existence ústí dohody o spolupráci (investování získaných finančních prostředků) mezi dlužníkem a dovolatelem nebyla v řízení prokázána. Je zjevné, že odvolací soud výše citované judikatorní závěry nerespektoval a jeho skutkový závěr o absenci jakékoliv dohody, na jejímž základě by měl žalovaný získané finanční prostředky přenechat dovolateli k investování, bez dalšího obstát nemůže.

29. Vzhledem k tomu, že napadené rozhodnutí v řešení dovoláním zpochybněné právní otázky, na níž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá, správné není, a odvolací řízení je navíc postiženo vadou řízení, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu (včetně výroku o povinnosti vydat plnění z „neúčinného právního jednání“ do majetkové podstaty a o náhradě nákladů řízení) zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 věta první o. s. ř.). Dalšími dovolacími námitkami se Nejvyšší soud již pro nadbytečnost nezabýval.

30. Právní názor Nejvyššího soudu je pro odvolací soud závazný (§ 243g odst. 1 věta první za středníkem a § 226 odst. 1 o. s. ř.). O náhradě nákladů řízení (včetně nákladů dovolacího řízení) rozhodne soud v novém rozhodnutí o věci (§ 243g odst. 1 věta druhá o. s. ř.).

31. V dalším řízení odvolací soud nepřehlédne závěry, jež Nejvyšší soud k možnosti vyhovět žalobě na plnění (v situaci, kdy insolvenční správce tvrdí, že dlužník poskytl žalovanému peněžité plnění, a požaduje určení neúčinnosti takového právního jednání a současně i uložení povinnosti takové plnění uhradit do majetkové podstaty) formuloval v již výše citované judikatuře. Dále v této souvislosti srov. též důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2022, sen. zn. 29 ICdo 29/2021 (jakož i judikaturu tam dále označenou).

P o u č e n í : Toto rozhodnutí se považuje za doručené okamžikem zveřejnění v insolvenčním rejstříku; účastníkům incidenčního sporu se však doručuje i zvláštním způsobem.

Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 30. 10. 2025

JUDr. Jiří Zavázal v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení: Veronika Hlávková